
Forskerutdanningsmelding 2018

Det medisinske fakultet har også i 2018 hatt høy aktivitet, både hva gjelder kandidatproduksjon og arbeid med kvalitetsutvikling. Fakultetet tok i 2018 opp 131 nye kandidater i ph.d.-programmet, mens 85 kandidater forsvarte sin grad. Fakultetet har fortsatt sitt fokus på kvalitetsutvikling og vil i det følgende trekke frem deler av dette arbeidet.

Arbeid med oppretting av fakultetets ph.d.-program og programbeskrivelse, forskjeller mellom ny og gammel ordning.

Året har i stor grad vært preget av arbeidet med oppretting av fakultetets ph.d.-program og programbeskrivelse. Både den nye forskriften og fakultetets programbeskrivelse har vært på høring til instituttene, saken har vært behandlet i flere omganger i programutvalget og i fakultetsstyret og programbeskrivelsen har vært gjenstand for en egen workshop der både vitenskapelig ansatte og administrative fra instituttene, samt programutvalgets medlemmer, inkludert ph.d.-kandidatene var invitert og representert.

Det medisinske fakultet har i stor grad videreført de allerede etablerte ordningene for forskerutdanningen, og har først og fremst brukt arbeidet med programbeskrivelsen og kvalitetssikringssystemet til å gjøre mindre justeringer og tydeliggjøre og samle informasjon. Det arbeides i disse dager med å formidle endringene (både de som følger direkte av forskriften og de som følger av fakultetets programbeskrivelse) til kandidater og veiledere gjennom en serie møter på instituttene.

De største endringene ved Det medisinske fakultet er knyttet til opptak, hvor det nå er færre konkrete prosedyrer i forskriften enn tidligere. Fakultetet har derfor vedtatt egne utvidede regler for opptak til ph.d.-programmet, der blant annet krav til utdanning, engelskkunnskaper, veiledere, residensplikt, prosjektbeskrivelse, etisk godkjenning og finansiering er tydeliggjort. Dette er et viktig tiltak for å sikre god informasjon til framtidige kandidater og vil bidra til å forenkle saksbehandlingen av den enkelte søknad. Det er også planer om å innføre instituttvis opptakskomiteer for å vurdere prosjektbeskrivelser der det konkrete ph.d.-prosjektet ikke er vurdert i forbindelse med innvilget finansiering, dette vil antakelig bli rullet ut med en pilot fra høsten 2019.

Det er også gjort noen endringer knyttet til maksimal forlengelsestid, se under (om gjennomstrømming og frafall).

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen.

Fakultetet fortsatte i 2018 å følge opp handlingsplanen for forskerutdanningen, og vi har i perioden særlig hatt fokus på veilederopplæring og karriereveiledning for ph.d.-kandidatene. Vi har startet opp en serie kortere temabaserte frokost-/lunsjseminar for veiledere, se under. I tillegg jobbes det med å videreutvikle etikkopplæringen både for ph.d.-kandidater og veiledere, og det ble i 2018 nedsatt en arbeidsgruppe som skal utvikle et e-kurs om GDPR og Helseforskningsloven. I 2018 har vi også jobbet ekstra med rekrutteringen til forskerlinjen, etter at det var lav søknad høsten 2017, sannsynligvis som en reaksjon på den nye studieplanen i medisin. Vi er glade for at dette ser ut til å ha virket og at rekrutteringen til forskerlinjen var betraktelig bedre i 2018.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

Fakultetets forskerutdanningsportefølje er stor. Langt de fleste kandidatene produserer godt og har god progresjon, men vi ser at mange, kanskje særlig blant de kliniske kandidatene legger opp doktorgraden med 50% progresjon over 6 år, noe som i kombinasjon med at mange er i en etableringsfase gjør at andelen som har disputert etter seks år er nede på 65% for 2013-kullet, noe ned fra tidligere år. For kandidater finansiert av helsesektoren er andelen nede på 55 % for samme opptaksår, og vi ser at dette påvirker statistikken negativt for de kliniske instituttene. Vi ser også at kvinnene bruker noe lengre tid enn menn, noe som antakelig i hovedsak skyldes at kvinnene har større fravær i forbindelse med svangerskap og foreldrepermisjon.

Det er til tider utfordrende å følge alle kandidater like tett fra fakultetets side, og vi er derfor avhengige av god oppfølging på de enkelte institutt og god dialog med instituttene. Foruten god og tett kontakt på administrativ side, har fakultetet årlige dialogmøter med instituttene der vi drøfter aktuelle saker og går gjennom kandidatlistene og foreslår tiltak for enkeltkandidater, så som tettere oppfølging fra veiledere, hjelp til prioritering av oppgaver og konkrete krav til progresjon knyttet til prosjektet.

Vi ser at tett oppfølging av enkeltkandidater er særlig utfordrende på de store instituttene og der en stor andel av kandidatene har ekstern tilknytning. Dette fører til at det er mer krevende å oppdage utfordringer tidlig nok, men vi opplever at instituttene jobber bevisst med denne problemstillingen. Det er nå også innført en 3 måneders residensplikt, blant annet som et tiltak for å knytte kandidatene tettere til forskningsmiljøet ved instituttet, og vi håper dette vil gjøre det enklere å fange opp eventuelle faglige og andre utfordringer også for disse kandidatene.

Fakultetet har lavt frafall. Dette har delvis sammenheng med at man ikke har tradisjon for å skrive ut kandidater selv om de ikke lengre jobber fokusert med sitt ph.d.-prosjekt, men gi flere forlengelser uten at det nødvendigvis har vært tilstrekkelig sannsynliggjort at kandidaten vil kunne fullføre innen forlengelsens utløp. I forbindelse med at makstiden på åtte år nå er tatt ut av ph.d.-forskriften, har fakultetet vedtatt en ny maksimal forlengelsesperiode på 2 kalenderår etter utløpt opprinnelig avtaleperiode (utenom rettighetsfestede permisjoner og fravær), og vil samtidig kreve bedre planer for ferdigstillelse når det søkes om forlengelse. Med dette tiltaket er det mulig at vi vil skrive ut noen flere kandidater tidligere enn vi har gjort til nå, men samtidig håper vi både å kunne forplikte kandidatene og deres veiledere mer ved innvilget forlengelse, slik at andelen som søker om mer enn én forlengelse vil gå ned. Vi håper også å kunne redusere tidsbruken på forlengelsessaker, og på sikt å kunne frigjøre mer ressurser til tiltak som kan forebygge forsinkelser fremfor å følge opp kandidater som allerede er forsinket.

Fakultetet hadde i 2018 7 underkjenninger, alle førstegangs underkjenning. Dette er et høyere tall enn tidligere år, og representerer om lag 7,5% av bedømmelsene i 2018. 4 av kandidatene har imidlertid allerede levert på nytt og fått avhandlingen godkjent ved andre gangs bedømmelse. En av underkjenningene var knyttet til en større sak om manglende godkjenninger av forskningsprosjektet, og er blitt særskilt fulgt opp. Det er forventet at denne kandidaten snart vil kunne levere på nytt. I forbindelse med minst en av de andre underkjenningene, spurte komiteen om muligheten for å anbefale mindre omarbeiding før endelig innstilling, men fikk til svar at UiB ikke hadde en slik ordning. Fakultetet ser derfor positivt på at det nå er kommet en ny §11-5 i forskriften som åpner for dette, slik at vi unngår underkjenninger av denne typen i framtiden.

Flere av instituttene har i årets dialogmøter rapportert om en bekymring for kandidatene og forteller at det er flere som er sykemeldte. Vi vil derfor melde at det er behov for tilbud innen psykisk helse til ph.d.-kandidatene, ikke bare til ansatte stipendiater gjennom bedriftshelsetjenesten, men også for kandidater som ikke er ansatt ved UiB.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Fakultetet har i mange år jobbet systematisk med veilederopplæring. Ved siden av det årlige heldagsseminaret og e-kurset for veiledere, har vi i 2018 innført to nye tiltak: et årlig halvdagsseminar for veiledere ved Stavanger Universitetssjukehus og veilederlunsj/frokostmøter på 1,5 timer der to innledere hver gang holder innlegg om et aktuelt tema i forskerutdanningen. Fakultetet vil fortsette med begge tiltakene i 2019. De kortere frokost/lunsjmøtene har vært godt besøkt, men som for tidligere tiltak, ser vi at det særlig er de yngre (ofte kvinnelige) veilederne som først og fremst benytter seg av tilbudene for veiledere.

De videre karrieremulighetene for ph.d.-kandidater er også noe fakultetet jobber med. I overkant av 60% av våre ph.d.-kandidater (basert på opptakstall for 2018) har bakgrunn i helseprofesjonene, og disse har i liten grad uttrykt behov for karriereveiledning. De øvrige 40% er en bredt sammensatt gruppe med både psykologer, realister, samfunnsvitere og øvrige helsefag. Instituttene arrangerer sammen med fakultetet en årlig karrieredag for ph.d.-kandidatene, som har vært godt besøkt og får god tilbakemelding. Karriereplanlegging (med opprettelse av individuelle karriereplaner) er også kort omtalt på det obligatoriske grunnkurset, og er et tema i veilederopplæringen. Veilederne gir tilbakemelding om at det er krevende for dem å skulle veilede kandidatene til en karriere utenfor akademien, både fordi de ønsker å motivere gode folk inn i akademien og fordi de selv ofte har begrenset kunnskap om og erfaring med hvilke muligheter som finnes.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Det medisinske fakultet er et internasjonalt fakultet der om lag en tredjedel av kandidatene ikke er norske statsborgere. Av 110 kandidater med avtalestart i 2018, hadde 34 sin mastergrad/profesjonsgrad fra en utenlandsk institusjon. Særlig Senter for internasjonal helse har en høy andel kandidater som kommer fra samarbeidende institusjoner i utlandet, og fakultetet har to aktive fellesgrader med partnerinstitusjoner i Øst-Afrika, henholdsvis med Hawassa University i Etiopia og med Makerere University i Uganda. I tillegg mottar instituttene gjester som tar sin grad andre steder, men som kommer hit enten på forskningsopphold eller for å ta kurs.

Fakultetet har ikke gode nok data på hvor mange kandidater som reiser på utenlandsopphold i løpet av sin avtaleperiode, men vi ønsker at flere skal få muligheten. Ett av instituttene rapporterer at dette er tema for oppfølgingssamtale hvert år, mens andre rapporterer at internasjonalisering er tema på oppstartsseminar. Fakultetet har i 2018 økt beløpet som stipendiatene kan søke om som økonomisk støtte til utenlandsopphold, og i tillegg økt bevilgningene slik at kandidatene nå kan søke om støtte til opphold som varer i inntil 12 måneder, og med en føring på at opphold utover 6 måneder skal prioriteres. I tillegg er det mulig å få godkjent utenlandsopphold som del av opplæringsdelen.